

ISSN (Print) 2616-7174
ISSN (Online) 2663-2500

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of the L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ЖУРНАЛИСТИКА сериясы

JOURNALISM Series

Серия **ЖУРНАЛИСТИКА**

№4 (125) / 2018

1995 жылдан бастап шығады

Founded in 1995

Издается с 1995 года

Жылына 4 рет шығады

Published 4 times a year

Выходит 4 раза в год

Астана, 2018

Astana, 2018

Бас редакторы **Қайрат Сак**

филология ғылымдарының кандидаты, профессор (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Айтмұханбет Есдәулетов** *ф.ғ.канд., доцент (Қазақстан)*
Бас редактордың орынбасары **Гүлнар Кендірбай** *PhD (АҚШ)*

Редакция алқасы

Алдабергенов Қырықбай	Т. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Асанов Қойлыбай	Ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Әбдіманов Өмірхан	Ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Әбішева Вера	Ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Бейсенқұлов Аязби	Ф. ғ. к., доцент (Қазақстан)
Браун Михаил	PhD, проф. (АҚШ)
Дзялошинский Иосиф	Ф. ғ. д., проф. (Ресей)
Жақып Бауыржан	Ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Жусупова Алматы	ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Ирназаров Кудрат	Т. ғ. д., проф. (Өзбекстан)
Корконосенко Сергей	Саяси ғ. д., проф. (Ресей)
Қара Әбдіуақап	Т. ғ. д., проф. (Түркия)
Қозыбаев Сағымбай	Т. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Лебедева Татьяна	Ф. ғ. д., проф. (Франция)
Нұртазина Роза	Саяси ғ. д., проф. (Қазақстан)
Омашев Намазалы	Ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Ризун Владимир	Ф. ғ. д. проф. (Украина)
Саид Агил бин Шех	PhD, проф. (Малайзия)
Саудбай Мадияр	PhD, проф. (Қазақстан)
Сердәлі Бекжігіт	Ф. ғ. к., проф. м.а. (Қазақстан)
Тахан Серік	Т. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Тоқтағазин Мұратбек	Ф. ғ. к., проф. м.а. (Қазақстан)
Халилов Әбдіғани	PhD, проф. (Қырғызстан)
Ченгел Хулия Касапоғлы	PhD, проф. (Түркия)
Шайхитдинова Светлана	Филос.ғ.д., проф. (Ресей)
Шалахметов Ғаділбек	Халықаралық Еуразиялық телевидение және радио академиясының академигі (Қазақстан)
Шестеркина Людмила	Ф. ғ. д., проф. (Ресей)
Шульцман Петр	Өнертану ғ. к., доцент (Қазақстан)

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Илияс Құрманғалиев
Жауапты хатшы: Гүлжазира Ертасова

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қ.Сәтпаев к-сі, 2, 408 б.
Тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31413) E-mail: vest_journalism@enu.kz

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ЖУРНАЛИСТИКА сериясы
Меншіктенуші: ҚР БЖҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК.
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27. 03. 2018 ж. №16995-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет.
Тиражы: 25 дана.

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 13/1, тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31413)
© **Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті**

Editor-in-Chief **Kairat Sak**
Candidate of Philology, Professor (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Aitmukhanbet Yesdauletov** *Candidate of Philology, Associate Professor (Kazakhstan)*
Deputy Editor-in-Chief **Gulnar Kendirbai** *PhD, Professor (USA)*

Editorial board

Aldabergenov Kyrykbai	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Asanov Koilybay	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Abdimanov Omirkhan	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Abisheva Vera	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Beisenkulov Ayazbi	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Brown Michael	PhD, Prof. (USA)
Dzylaloshinski Iosif	Doctor of Philology, Prof. (Russia)
Jakyp Baurjan	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhussupova Almatay	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Irnazarov Kudrat	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Uzbekistan)
Korkonosenko Sergei	Doctor of Political Sciences, Prof. (Russia)
Kara Abdulvahap	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Turkey)
Kozybayev Sagymbai	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Lebedeva Tatiana	Doctor of Philology, Prof. (France)
Nurtazina Roza	Doctor of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Omashev Namazaly	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Rizun Volodymyr	Doctor of Philology, Prof. (Ukraine)
Syed Agil bin Shekh	PhD, Prof. (Malaysia)
Saubayev Madiyar	PhD, Prof. (Kazakhstan)
Bekzhigit Serdaly	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Takhan Serik	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Toktagazin Muratbek	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Khalilov Abdygani	PhD, Prof. (Kyrgyzstan)
Çengel Hülya Kasapoglu	PhD, Prof. (Turkey)
Shaikhitdinova Svetlana	Doctor of Philosophy, Prof. (Russia)
Shalakhmetov Ghadilbek	Academician of the International Eurasian Academy of Television and Radio (Kazakhstan)
Shesterkina Ludmila	Doctor of Philology, Prof. (Russia)
Shultsman Petr	Candidate of Art, Assoc. Prof. (Russia)

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev
Executive Secretary: Guljazira Yertasova

Editorial address: 2, Satpayev str., of.408, Astana, Kazakhstan, 010008
Tel.: (7172) 709-500 (ext. 31413) E-mail: vest_journalism@enu.kz

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. JOURNALISM Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity off economic conduct «L.N. Gumilyov Eurasian National University», Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan.

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan.

Registration certificate No 16995-Ж from 27.03. 2018.

Periodicity: 4 times a year Circulation: 25 copies

Address of printing house: 13/1, Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: (7172) 709-500 (ext.31413)

© **L.N. Gumilyov Eurasian National University**

Главный редактор **Кайрат Сак**
кандидат филологических наук, профессор (Казахстан)

Зам. главного редактора **Айтмуханбет Есдаuletов** к.ф.н., доцент (Казахстан)
Зам. главного редактора **Гульнар Кендирбай** PhD (США)

Редакционная коллегия

Алдабергенов Кырыкбай	Д. ист. н., проф. (Казахстан)
Асанов Койлыбай	Д. ф. н., проф. (Казахстан)
Абдиманов Омирхан	Д. ф. н., проф. (Казахстан)
Абишева Вера	Д. ф. н., проф. (Казахстан)
Бейсенкулов Аязби	К. ф. н., доцент (Казахстан)
Браун Михаил	PhD, проф. (США)
Дзялошинский Иосиф	Д. ф. н., проф. (Россия)
Жакып Бауыржан	Д. ф. н., проф. (Казахстан)
Жусупова Алматай	К. ф. н., доцент (Казахстан)
Ирназаров Кудрат	Д. ист. н., проф. (Узбекистан)
Корконосенко Сергей	Д. полит. н., проф. (Россия)
Кара Абдиуакап	Д. ист. н., проф. (Турция)
Козыбаев Сагимбай	Д. ист. н., проф. (Казахстан)
Лебедева Татьяна	Д. ф. н., проф. (Франция)
Нуртазина Роза	Д. полит. н., проф. (Казахстан)
Омашев Намазалы	Д. ф. н., проф. (Казахстан)
Ризун Владимир	Д. ф. н., проф. (Украина)
Саид Агил бин Шех	PhD, проф. (Малайзия)
Саудбай Мадияр	PhD, проф. (Казахстан)
Сердали Бекжигит	К. ф. н., асс. проф. (Казахстан)
Тахан Серик	Д. ист. н., проф. (Казахстан)
Токтагазин Муратбек	К. ф. н., асс. проф. (Казахстан)
Халилов Абдигани	PhD, проф. (Киргизстан)
Ченгел Хулия Касапоглу	PhD, проф. (Турция)
Шайхитдинова Светлана	Д. филос. н., проф. (Россия)
Шалахметов Гадильбек	Академик Международной Евразийской академии телевидения и радио (Казахстан)
Шестеркина Людмила	Д. ф. н., проф. (Россия)
Шульцман Петр	К. н. искусств., доцент (Казахстан)

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Ильяс Курмангалиев
Ответственный секретарь: Гульжазира Ертасова

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 408
Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31413) E-mail: vest_journalism@enu.kz

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ЖУРНАЛИСТИКА
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК.
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16995-Ж от 27. 03. 2018 г.
Периодичность: 4 раза в год.
Тираж: 25 экземпляров.
Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: (7172) 709-500 (вн.31413)
© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

БАСПА ІСІ ЖӘНЕ ИНТЕРНЕТ БАҚ

<i>Алдабергенов Қ.М.</i> Қазақ тілінде 1917-1933 жылдар аралығында жарық көрген кітаптар	8
--	---

БАҚ ЖӘНЕ ҚОҒАМ

<i>Абишева В.Т., Мадетхан Р.С.</i> Публицистикалық дискурстың коммуниктивтік және танымдық аспектілері туралы	19
<i>Баткеева Б.Т.</i> «Ана тілі» газеті бетіндегі қазақ өнерінің мәселелері	25
<i>Жұматаев Е.</i> БАҚ-тағы саяси-әлеуметтік қақтығыстың жариялануы	31
<i>Кусайнова М.М., Ишанова А.И.</i> Жарнама және PR-бренд мәтіндердегі сторителлинг тәсілдері	37
<i>Сейтжанова Ж.Д.</i> Қоғамдық-құқықтық сауаттылықтың БАҚ-тағы ерекшелігі	44
<i>Тәжібаев Ғ.Қ., Білдебекова Ә.Т.</i> Телеберілімдерге жас шамасына қарай қойылатын критерийлер	51

ҚОҒАММЕН БАЙЛАНЫС

<i>Молдабаев Х.С.</i> Мемлекеттік органдардың баспасөз қызметіндегі ұйымдастыру мәселелері	61
<i>Омашев Н.О.</i> Ұлт-азаттық көтеріліске жаңа көзқарас	68
<i>Шауенова Г.Ә., Бутеев Б.</i> Білім мен Ғылым саласындағы ынтымақтастық (Қазақстан мен Түркия тәжірибесінен)	76

ЖАҢА МЕДИА

<i>Булатова М.Б.</i> Қазақстан журналистикасындағы әлеуметтік медианың рөлі: жаңа сын-тегеуріндер	87
---	----

Contents

PUBLISHING AND INTERNET MEDIA

<i>Aldabergenov K.M.</i> Books were published in the Kazakh language between 1917-1933	8
--	---

MASS MEDIA AND SOCIETY

<i>Abisheva V.T., Madetkan R.S.</i> To The Question of Communicative and Cognitive Aspects of Publicistic Discourse	19
<i>B.T. Batkeeva</i> The problems of Kazakh art on pages of “Ana tili” newspaper Annotation	25
<i>Zhumatayev Ye.</i> The Language of the Media in the Publication of Political and Social Conflict	31
<i>Kusainov M.M., Ishanova A.I.</i> Storytelling techniques in advertising and PR-branded texts	37
<i>Seytzhanova Zh.D.</i> Media Features of Public law Literacy	44
<i>Tazhibayev G.K., Bildabekova A.T.</i> Criteria Teleplay on age Categories	51

PUBLIC RELATIONS

<i>Moldabayev Kh.S.</i> Press service in a government agency and its main areas	61
<i>Omashev N.O.</i> A new approach at the national liberation rebellion	68
<i>Shauenova G.A. , Buteev B.</i> Cooperation in the field of education and science (From the experience of Kazakhstan and Turkey)	76

NEW MEDIA

<i>M.B. Bulatova</i> The Role of Social Media in Kazakhstani Journalism: New Traditions and Challenges	87
--	----

Содержание

ИЗДАТЕЛЬСКОЕ ДЕЛО И ИНТЕРНЕТ СМИ

<i>Алдабергенов К.М.</i> Книги изданные на казахском языке в период 1917-1933 годах	8
---	---

СМИ И ОБЩЕСТВА

<i>Абишева В.Т., Мадетхан Р.С.</i> К вопросу о коммуникативных и когнитивных аспектах публицистического дискурса	19
<i>Баткеева Б.Т.</i> Проблемы казахского искусства на страницах газеты «Ана тілі»	25
<i>Жуматаев Е.</i> Освещение общественно-политических конфликтов в СМИ	31
<i>Кусаинова М.М., Ишанова А.И.</i> Приемы сторителлинга в рекламных и PR-брендовых текстах	37
<i>Сейтжанова Ж.Д.</i> Медиа-особенности публично-правовой грамотности	44
<i>Тажимаев Г.Т., Билдабекова А.Т.</i> Критерии телепередач по возрастным категориям	51

СВЯЗЬ С ОБЩЕСТВЕННОСТЬЮ

<i>Молдабаев Х.С.</i> Пресс-служба в государственном органе и её основные направления	61
<i>Омашев Н.О.</i> Новый взгляд на события вековой давности	68
<i>Г.А. Шауенова, Б. Бутеев</i> Сотрудничество в области образования и науки (Из опыта Казахстана и Турции)	76

НОВЫЕ МЕДИА

<i>Булатова М.Б.</i> Роль социальных медиа в журналистике Казахстана: новые традиции и вызовы	87
---	----



FTAMP 19.01.29

Х.С. Молдабаев

*Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
(E-mail: moldabaev@mail.ru)*

Мемлекеттік мекемедегі баспасөз қызметі және оның негізгі бағыттары

Аңдатпа. Қазақстанда әр мемлекеттік органда, квазимемлекеттік сектордағы компанияларда, жалпы әр түрлі мекемелерде баспасөз қызметтері, пиар немесе маркетинг бөлімдері жұмыс істейді. Алайда шетелде бұл бөлімдер жеке-жеке қызмет атқарады, яғни істеп жатқан жұмыстары бір-бірін қайталамайды, әр бөлім өзіне міндеттелген шараларға жауап береді. Бірақ Қазақстанда әдетте мемлекеттік органдарда осы жұмысты тек баспасөз қызметі атқарады. Алайда барлығы мекеменің жұмыс істеу бағытына және мемлекеттік деңгейде стратегиялық жағынан маңыздылығына байланысты екені белгілі. Кейбір компанияларда тек бір ғана баспасөз хатшысы болса, бірқатарында баспасөз қызметі мен PR бөліміне жеке штат бөлінеді. Осы ретте мен еліміздегі баспасөз қызметтері қандай және қалай жұмыс істеп жатқанынан тоқталдым.

Ал, халықаралық дәрежедегі үлгі болатындай баспасөз қызметтері қандай және олардың жұмысындағы басым бағыттарын жаздым. Мақалада Денсаулық сақтау саласын нақты мысалға ала отырып, әлемдегі әр түрлі PR сарапшыларының ойларына жүгінемін.

Түйін сөздер: қоғаммен байланыс, денсаулық сақтау саласы, баспасөз қызметі, баспасөз қызметінің үлгісі, баспасөз қызметінің міндеттері, БАҚ -пен байланыс, ақпараттық материалдар.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-7174-2018-125-4-61-67>

Кіріспе. Бүгінгі таңда мемлекеттік органдарды баспасөз қызметінсіз елестету мүмкін емес. Тіпті мемлекеттік органдар емес, кез келген мекеме PR маманын немесе баспасөз хатшысының болуы қалайды. Себебі кішігірім келеңсіздік дауға айналып, компанияның ілгері жылжуына кедергі келтіруі мүмкін. Ал, баспасөз хатшысы керісінше, компанияның имиджін жақсы қырынан қалыптастырып, мекеменің дамуына, оның төңірегінде оң көзқарас қалыптастыру жолында еңбек етуі тиіс.

Зерттелуі. Кейбір сарапшы мамандар баспасөз қызметтерін пиар бөлімінің бір құрылымы деп есептейді. Бұл ретте пікір әр түрлі. Бірқатар пиар мамандары басқаша тұжырым жасап келеді. Бірақ көп жағдайда екі қызметтің жұмысы бір-бірімен ұқсас келеді, әсіресе біздің елімізде. PR қызметі жалпы компанияның стратегиясын әзірлейді, ал баспасөз қызметі пиардың құрылымы екенін әсіресе шетелдік сарапшылар жиі айтады.

Мақсаты. Халықаралық деңгейде баспасөз қызметі мен PR бөлімдеріне қатысты пікірлер сан алуан екені белгілі. Аталмыш бөлімдер жеке-жеке жұмыс істейтіндіктен әрқайсысына жүктелетін міндеттер белгіленген. Ал, Қазақстанда кейбір мекемелерде баспасөз қызметіне қандай міндеттер жүктелетіні реттелмеген. Елімізде көбінесе баспасөз, PR, мар-

кетинг деген салаларды бір ғана бөлім немесе маман алып жүретіні үйреншікті жағдайға айналды. Мұндай бөлімдер немесе департаменттер баспасөз қызметі, пиар бөлімі немесе медиа-маркетинг және басқаша аталуы мүмкін. Әлем сарапшылары пікірлеріне сүйеніп, мемлекеттік мекемедегі үлгілі баспасөз қызметі қандай болу керектігін анықтадым.

Негізгі бөлім. Баспасөз қызметіне қандай міндеттер жүктелуі тиіс? Бұл сұраққа әркім әр түрлі жауап беруі мүмкін. Себебі оның нақты тұжырымдамасы жоқ, көптеген сарапшылардың ойы әр түрлі, дегенмен негізгі ой бір. Осы ретте Үлкен Ресей энциклопедиясының тұжырымдамасын мысалға алайық:

Ұйымның, мекеменің, билік органының баспасөз және басқа да БАҚ-пен байланыс орнататын құрылымы. Қызметі баспасөз парақтарын шығару, баспасөз конференцияларын ұйымдастыру, телефон немесе ғаламтор арқылы кеңес беруден тұрады. Баспасөзбен қарым-қатынас бір баспасөз хатшысы немесе баспасөз қызметінің барлық қызметкерлері арқылы іске асырылуы мүмкін деп айтылған [1].

Ал, орыс түсіндірме сөздігінде баспасөз қызметі - баспасөзде шыққан материалдар негізіндегі ақпаратты жинақтаушы және өңдеу бөлімі делінген [2]. Осылайша жоғарыда келтірілген түсініктемелерді қарастырайық. Біріншісінде бұқаралық ақпарат құралдарына белгілі бір ақпаратты жеткізуге басымдық берілгені айтылған, ал, екінші нұсқасы ақпарат құралдарында жарияланған материалдарды жинақтап, олардың негізінде талдау жасау керектігі жайлы жазылған. Алайда осы екі түсініктеме бір-біріне қайшы емес екенін айтқан жөн, тек екеуінде де екі түрлі бағыт туралы. Яғни, баспасөз қызметі әр түрлі қызметтерді атқара алатынын айта кету керек.

Пиар саласының теоретигі мен практигі С. Блэк баспасөз қызметі ең әуелі бұқаралық ақпарат құралдарының қажеттілігін қанағаттандыру үшін қажет деп есептейді. Ол бұл қызметтің негізгі мақсаттары ретінде келесілерді атап кеткен:

- мақала мен очерктер жазуға немесе репортаждар жасауға негіз болатын баспасөзге арналған материалдарды ұсыну;

- ақпарат құралдары өкілдерінің сұрақтарына жауап беру және кешенді ақпараттық қызметтерді ұсыну;

- баспасөз, радио және телеарнадағы материалдарға бақылау жасап, нәтижелерін бағалау және қателіктер болған жағдайда шара қабылдау.

«Настольная энциклопедия PR» атты кітаптың авторлары А.В. Бекетов және Д.И. Игнатъев баспасөз қызметінің келесідей нұсқасын ұсынып отыр:

- БАҚ-та сөз сөйлеу нәтижесі бойынша мониторинг;
- мақалаларды талдау арқылы басшылыққа белгілі бір шараларды ұйымдастыру бойынша ұсыныс енгізу;

- компанияның ақпараттық саясатына қатысты жоспарлары мен стратегиясын әзірлеу;

- компания басшылығы мәлімдемелерінің мәтіндерін, баспасөз парақтары мен баспасөз қызметінің шұғыл хабарландыруларын жазу;

- қоғам тарапынан түскен сыни пікірлерге жауап беру және жалған ақпараттарды жоққа шығару;

- компания басшылығының қытасуымен сұхбат ұйымдастыру, баспасөз конференциясын өткізіп, радио және телеарнадағы бағдарламаларға қатыстыру;

- БАҚ-та тікелей және жанама жарнама орналастыру;

- редакциялық-баспа қызметі;

- компания қызметі туралы роликтер мен сюжеттер жасау;

- негізгі БАҚ-пен белгілі тілшілерге құжаттама әзірлеу;

- алдыңғы қатарлы БАҚ-тың келешектегі редакциялық саясатын болжау.

Бекетов және Д.И. Игнатъев баспасөз қызметінің құрылымына қатысты үш түрлі пікір жазады:

1. Баспасөз қызметі - ұйым қызметінің және оның дамуының негізгі басқару құрылымдарының бірі. Бұл жағдайда баспасөз қызметі тікелей компания басшысына бағынады. Мекеме ресурстарын пайдалану мүмкіндіктері кең.

2. Баспасөз қызметі - ұйым мен сыртқы субъектілер арасында «қосалқы құрылым» ретінде қызмет жасайды. Мұндай баспасөз қызметінің мақсаты бұқаралық ақпарат құралдарына мониторинг жасау, медиа-талдау, БАҚ пен байланыс орнату, іс-шараларды ұйымдастыру.

3. Баспасөз қызметінің қызметі басқа компанияға тапсырылады [3, 4 б.].

«Современная пресс-служба» атты оқу құралының авторы Н.Н. Воронцованың пікірі:

- БАҚ байланыстарын және ақпаратын басқару;
- ұйымның өзінің ақпараттың қалыптастыру;
- ақпаратпен манипуляциялау;
- ақпараттық ағынды сегменттерге бөлу;
- ақпаратты басымдық берілуіне қарай бөлу;
- ақпараттық әріптестік;
- эксклюзивті ақпаратты жинап, тарату;
- ұйым туралы ақпарат тарату стилі мен формасын оптимизациялау.

Пиар саласындағы әр түрлі ғалымдардың түсініктемелеріне сүйене отырып, біздің елімізде де баспасөз қызметі немесе PR бөліміне нақты талаптар қойылғаны орынды деп есептеймін. Қазір Қазақстанда мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік секторда, қаржы ұйымдарында және тағы да басқа компанияларда мұндай бөлімдер немесе мамандар жұмыс істейді. Көп жағдайда бұл қызметкерлердің жұмысы халыққа ақпарат жеткізу мен жарнамалау шараларымен шектеледі. Бізде көбінесе келеңсіздік орын алғаннан кейін, оның салдарын жоюмен айналысады. Бірақ проблеманың алдын алу бағытындағы жұмыстар бір жолға қойылмаған. Осы бөлімнің мақсаттарын қарастырып көрейік. Сондықтан біздің жағдайымызда пиар қызметі мен баспасөз қызметін екі бөлек емес, бір шыңырақтың астындағы бөлім немесе департамент ретінде қарастырған абзал.

Мысалы өзім денсаулық сақтау саласындағы PR-дың өзекті мәселелерін зерттеп жүргендіктен Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің баспасөз қызметіне кеңірек тоқталғым келеді. Министрлікте Жұртшылықпен байланыс басқармасы-баспасөз қызметі деген құрылым бар және оның басшысы мен бірнеше қызметкері жұмыс істейді. Дегенмен министрліктің хатшылығына кіретін министрдің жеке баспасөз хатшысы мен осы қызметтің ішінде тағы екі маман бар. Ол қандай жұмыстармен айналысып жатыр? Мақсат, міндеті қандай екенін екіншісі біле бермеді. Бірақ әлеуметтік сала болғандықтан денсаулық сақтау жүйесіне қатысты сыни пікірлер мен келеңсіздіктер көп. Сондықтан олардың қызметін оңтайлындырған дұрыс. Баспасөз қызметі министрліктің имиджіне нұқсан тимейтіндей жұмыс жасауы керек. Бірақ барлық мемлекеттік органдарға үлгі болатындай баспасөз қызметі ол қандай болуы қажет?

«Современная пресс-служба» атты оқу құралының авторы Н.Н. Воронцова баспасөз қызметіне деген төмендегідей міндеттерді белгілеген:

1. Ақпараттық саясаттың басым бағыттарын анықтау;
2. Имиджді қалыптастыру;
3. Брендті құру;
4. Корпоративтік стильді құру;
5. Баспасөз хабарламаларын жолдау;
6. Пресс-китті әзірлеу;
7. Халықты ақпараттандыру;
8. Қоғамдық пікірді қалыптастыру;
9. Баспасөз конференцияларын ұйымдастыру.

Осы тақырыпты жоғарыда айтылған Н.Н. Воронцованың пікірімен ары қарай өрбітетін болсақ баспасөз қызметінің негізгі міндеттері төмендегідей болу керек: ақпараттық, сараптамалық және ұйымдастырушылық.

Бұрын пиар деген сөз баршамызға таңсық болатын. Әсіресе баспасөз қызметі деген атауды жиі еститін едік. Ал, қазір мекемелер тіпті осы қызметті атқару үшін тиісті компанияларға тапсырыс беріп, орындатып жатады. Баспасөз қызметі өзінің жұмысын штаттағы және штаттан тыс қызметкерлер арқылы іске асыра алады.

Халықаралық деңгейде баспасөз қызметінің үлгісін Н.Н. Воронцованың туындысы тұрғысынан қарастырып, талдап көрейік. Оның ойынша баспасөз қызметінің кадрлық құрамы келесідей болғаны дұрыс:



Баспасөз қызметінде төмендегідей бірнеше бөлім болса жұмыс жеңіл әрі жылдам жасалады:

**1. БАҚ-пен
байланыс
жасау бөлімі**

**2. Ақпараттық
материалдар**

**3. Сараптамалық
топ**

1. БАҚ-пен байланыс жасау бөлімі:

- Шаралар туралы БАҚ ақпараттандыру;
- Ақпараттық және жарнамалық материалдарды БАҚ-та жариялау;
- Тілшілер туралы мәліметтер базасын құру;
- Ұйымның бірінші басшысының баяндамаларын жазу;
- Топ алдында сөйлеуге қатысты тренингтерді ұйымдастыру;
- Ақпараттық себепберді табу;
- Өз позициясына қатысты акциялар өткізу;
- Баспасөз конференциясын, брифингтер, дөңгелек үстелдер, журналистермен кездесулер, БАҚ өкілдері үшін экскурсиялар, сұхбаттар ұйымдастыру;
- Журналдар мен газеттерді шығару, телеарнаға арналған бейне роликтер жасау.

2. Ақпараттық материалдар дайындау бөлімі:

- Баспасөз парақтарын жазу, журналистерге және тиісті аудиторияға пресс-кит әзірлеу және түскен сұрақтарға жауап жазу;
- Мониторинг;
- Аударма;
- Ресми сайтқа материалдар әзірлеу және сайттың жұмысын сүйемелдеу;
- Ақпараттық құжаттарды дайындау және журналистердің тіркелгендігі туралы карталарын әзірлеп, тапсыру.

3. Сараптамалық топ:

- Шара өткізілгеннен кейін қорытынды шығару;
- Медиа-сараптама;
- Пресс-киттердің тиімділігіне баға беру;
- Сайттың тиімділігіне баға беру (дизайн, контент, навигация және мұрағатқа);
- Арнайы бағдарламаларды дайындап, іске асыру;
- Сараптамалық есеп;
- Жылдық есеп беруге қатысу.

Осы үш бөлім толық жасақталған баспасөз қызметінде болады. Алысқа бармай өзіміздің көршілес Ресейдегі баспасөз қызметтерін қарастырып көрейік. Баспасөз қызметтері келесідей болып бөлінеді:

- Сала бойынша;
- Басқару және бағыну деңгейіне байланысты;
- Аумақтық - өндірістік;
- Сапалы және саны жағынан кадрлық құрамға байланысты;
- Қаржылық мүмкіндіктерге қарай;
- Материалдық-техникалық қамтамасыз етуге байланысты;
- Медиа кеңістікке әсер ету бойынша.

Енді баспасөз қызметтерін қызмет жасау саласына байланысты қарастырайық. Мемлекеттік органдардағы баспасөз қызметтерін өкілетті, атқарушы, сот билігі, ал қоғамдық ұйымдардың баспасөз қызметтерін (кітапхана, еркін қоғамдық бірлестіктер), шығармашылық, мәдени одақтар, конфессиялық ұйымдар мен мекемелер ретінде, кәсіподақтар баспасөз қызметі, саяси партиялар мен қозғалыстардың, спорттық ұйымдар мен мекемелердің, қаржы мекемелерінің, кәсіпкерлік құрылымдардың баспасөз қызметтері (экономикалық қызмет субъектілетрі және әр түрлі формадағы корпорациялар, /холдингтер, компаниялар, зауыт,

фабрикалар, комбинаттар, жеке тұлғалардың баспасөз қызмететрі), мемлекеттік бюджеттік мекемелердің және ұйымдардың (оқу орындары, денсаулық сақтау, ғылым және мәдениет мекемелері), БАҚ баспасөз қызметтері деп қарастыруға болады. Әрине, мемлекеттік органдардағы баспасөз қызметтерінің рөлі зор. Олардың баспасөз қызметтерінің басқарудың жоғары деңгейі тек тактикалық емес, стратегиялық мәселелерді шешуге көмектеседі, сонымен қатар, олардың мүмкіндіктері де көбірек, яғни қазіргі заманға сай технологиялармен жоғары дәрежеде жабдықтала алады.

Ең жақсы деген баспасөз қызметі келесідей материалдық-техникалық базамен жабдықталуы тиіс:

- байланыс құралы (телефон, телетайп, факс, мобильді байланыс);

- ақпаратты электронды өңдеу жүйесі (тиісті бағдарламалармен қамтамасыз ету);
- баспа бөлімі: бюллетень тәріздес басылған ақпарат, баспасөз парағы және т.б.;
- ішкі райдо жүйесі мен ішкі телеарна;
- кітапхана мен автоматтандырылған басқару жүйелі ақпараттық-анықтамалық;
- сервис қызметін (тамақ, экспедиция, көлік);

- автоматтандырылған ақпарат таратушы құрал (көп мақсатта қолданылатын телефон аппаратурасы). Әрине, баспасөз қызметінің тиісті жабдықтармен қамтамасыз етілуі қаржыға байланысты [5, 7-16 б.].

Қорытынды. Шетел тәжірибесіне сүйеніп, әлем сарапшыларының пікірлеріне жүгіне отырып, мемлекеттік органдарға үлгі болатындай баспасөз қызметінің жұмысын ұйымдастыру күрделі екенін байқап отырмыз. Себебі жоғарыда айтылған көптеген қызметкерлерден құрылған бөлімдерді ашу, олардың жұмыстарын керекті құралдармен қатамасыз етуге қомақты қаражат қажет. Біздің елімізде мұндай бөлімдерге мақала барысында мысалға келтірілген құралдар мен жабдықтарға қаржы бөліне бермейді. Дегенмен баспасөз қызметтері халықаралық деңгейде жасалып жатқан істерді мысалға ала отырып, қызмет еткендері жөн. Баспасөз қызметкерлері тек ақпаратты жеткізумен шектелмей, орын алуы мүмкін тәуекелдердің алдын алып, шара қабылдайтындай деңгейге жету керек деп есептеймін. Сол кезде баспасөз хатшысы қызмет етіп жатқан компания имиджіне нұқсан тимеуі тиіс және бұл саладағы мамандарға деген сұраныс артады. Біздің жағдайымызда көпшілік қызметкерлер тек орындаушылық деңгейде қалып қояды, ал ньюсджекинг, спин доктор сияқты пиар технологияларын қолдануға қатысты тың идеяларды ұсына бермейді. Саланы дамытайық десек, халықаралық тәжірибені күнделікті қолданысқа енгізуіміз қажет.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Үлкен Ресей энциклопедиясы [Электронды ресурс]. - URL: <http://www.wikiwand.com/ru/> (18.11.2018ж. қаралды).
- 2 Орыс түсіндірме сөздігі [Электронды ресурс]. - URL: <http://ozhegov.textologia.ru/search/?q=740&step=2> (18.11.2018ж. қаралды).
- 3 Бекетов А.В., Игнатъев Д.И. Настольная энциклопедия PR. - Москва: Бизнес Букс, 2003.
- 4 Воронцева Н.Н. Современная пресс-служба. - Москва, 2009. - 7-16 бб.

Х.С. Молдабаев

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

Пресс-служба в государственном органе и её основные направления

Аннотация. В Казахстане в каждом государственном органе, квазигосударственном секторе и других учреждениях действуют пресс-службы, отделы маркетинга или PR. Однако в ведущих странах мира эти отделы или департаменты работают самостоятельно друг от друга, у каждого своя

деятельность и каждый отвечает за свою работу. В Казахстане эту работу в большинстве своём выполняет пресс-служба. Разделение ответственности между отделами зависит в основном от стратегического направления учреждения. В некоторых компаниях есть только один пресс-секретарь, а в некоторых работают целые отделы пресс-службы и PR. В этой статье приводится пример из сферы здравоохранения. Учитывая мнения и международный опыт различных экспертов PR, в статье описаны приоритетные направления пресс-службы.

Ключевые слова: Связи с общественностью, сфера здравоохранения, пресс-служба, модель пресс-службы, цели пресс-службы, взаимодействие со СМИ, информационные материалы.

Kh.S. Moldabayev

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

Press service in a government agency and its main areas

Abstract. There are press services, marketing or PR departments in every government body, quasi-public sector and other institutions in Kazakhstan. However, in the leading countries of the world, these departments work independently of each other, each has its own activities and responsible for its work. In Kazakhstan, this work is mostly carried out by the press service. The division of the responsibility between departments depends mainly on the strategy of the institution. In some companies there is only one press secretary, and in other there are whole departments of the press service and PR. This article provides an example from the healthcare industry. Taking into account the opinions and international experience of various PR experts, the article describes the priority areas of the press service.

Keywords: Public relations, healthcare, press service, press service model, press service goals, media relations, informational materials .

References

- 1 Ulcen Resei enciclopediasi [Big Encyclopedia of Russia] [Electronic resource]. Available at: <http://www.wikiwand.com/ru/> (Accessed 18.11.2018.). [in Russian].
- 2 Oris tusindirme sozdigi [Dictionary of Russian language]. [Electronic resource] Available at: <http://ozhegov.textologia.ru/search/?q=740&step=2> (Accessed: 18.11.2018.). [in Russian].
- 3 Beketov, A.V., Ignatev, D.I. Nastolnaya enciklopedia PR [Desktop Encyclopedia PR]. (Business Books, Moscow, 2003, 4 p.). [in Russian].
- 4 Voronceva, N.N. Sovremennaya press slujba [Modern press service]. (Moskow, 2009). [in Russian].

Автор туралы мәлімет:

Молдабаев Х.С. - «6M051400 – Қоғамдық байланыс» мамандығы бойынша 2 курс магистранты, Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Moldabayev Kh.S.- 2nd year undergraduate majoring in «6M051400 - Public Relations», L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.